

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง เจตคติ ของบุคลากรวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น ต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ค้นคว้า เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

1. ความจำเป็นและวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กับการประกันคุณภาพการศึกษา
3. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565)
4. การเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพการศึกษภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก
5. การประเมินคุณภาพภายในวิทยาลัยสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
6. การพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา
7. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพ
8. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความจำเป็น และวัตถุประสงค์ของการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาร่วมกับต้นสังกัดจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานของภาควิชา คณะวิชาหรือหน่วยงานเทียบเท่า และสถาบันอุดมศึกษาในภาพรวม ตามระบบคุณภาพและกลไกที่สถาบันนั้นๆ กำหนดขึ้น โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ในทุกองค์ประกอบคุณภาพว่าเป็นไปตามเกณฑ์ และได้มาตรฐาน

2) เพื่อให้ภาควิชา คณะวิชาหรือหน่วยงานเทียบเท่าและสถาบันอุดมศึกษาทราบสถานภาพของตนเองอันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพไปสู่เป้าหมาย (targets) และเป้าประสงค์ (goals) ที่ตั้งไว้ตามจุดเน้นของตนเองและเป็นสากล

3) เพื่อให้ภาควิชา คณะวิชาหรือหน่วยงานเทียบเท่าและสถาบันอุดมศึกษาทราบจุดแข็ง จุดที่ควรปรับปรุง ตลอดจนได้รับข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมจุดแข็ง และพัฒนาจุดที่ควรปรับปรุงของสถาบันอย่างต่อเนื่อง

4) เพื่อให้ข้อมูลสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้มั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนด

5) เพื่อให้หน่วยงานต้นสังกัดของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการอุดมศึกษาในแนวทางที่เหมาะสม

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กับ การประกันคุณภาพการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและ ระบบการประกันคุณภาพภายนอก เพื่อใช้เป็นกลไกในการผดุงรักษาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษา

การประกันคุณภาพภายใน เป็นการสร้างระบบและกลไกในการพัฒนา ติดตามตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย เป้าหมายและระดับคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดโดยสถานศึกษาและหรือหน่วยงานต้นสังกัด โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีการจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในเสนอต่อสภาสถาบัน หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับ การประกันคุณภาพภายนอก

การประกันคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการติดตาม และตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งประเมินโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน

คุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือเรียกชื่อย่อว่า สมศ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 ได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้งในทุกรอบ 5 ปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน ซึ่ง สมศ. ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรก (พ.ศ.2544-2548) เสร็จสิ้นไปแล้ว ปัจจุบันอยู่ระหว่างประเมินคุณภาพภายนอกครั้งที่สอง (พ.ศ.2549-2553) และการเตรียมการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งที่สาม (พ.ศ. 2554-2558) ในการประเมินรอบที่สามของ สมศ. เป็นการประเมินทั้งระดับสถาบันและคณะวิชา แต่หากสถาบันใดจัดการศึกษานอกสถานที่ตั้งหลัก เช่น วิทยาเขต หรือศูนย์ หรือหน่วยจัดการศึกษานอกที่ตั้ง การประเมินจะครอบคลุมการจัดการนอกสถานที่ตั้งหลักทั้งหมด นอกจากนั้น การประเมินคุณภาพจะมีความสอดคล้องกับจุดเน้นหรือกลุ่มสถาบันที่แต่ละสถาบันเลือกตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

รูปแบบและวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ซึ่งมีหลักการสำคัญ 5 ประการ ดังต่อไปนี้ เป็นการประเมินเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องการตัดสิน การจับผิด หรือการให้โทษ

1)ยึดหลักความเที่ยงตรง เป็นธรรม โปร่งใส มีหลักฐานข้อมูลตามสภาพความเป็นจริง (evidence based) และมีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (accountability)

2)มุ่งเน้นในเรื่องการส่งเสริมและประสานงานในลักษณะกัลยาณมิตรมากกว่าการกำกับควบคุม

3)ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพและการพัฒนาการจัดการศึกษาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4)มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเสรีภาพทางการศึกษากับจุดมุ่งหมายและหลักการศึกษามาตรฐานตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ให้เอกภาพเชิงนโยบาย แต่ยังคงมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยสถาบันสามารถกำหนดเป้าหมายเฉพาะและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เต็มตามศักยภาพของสถาบันและผู้เรียน

ภารกิจหลักที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องปฏิบัติมี 4 ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การให้บริการทางวิชาการ แก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การดำเนินการตามภารกิจทั้ง 4 ประการดังกล่าว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้นและระยะยาว ปัจจุบันมีปัจจัยภายในและภายนอกหลายประการที่ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษา ในระดับอุดมศึกษา

เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเร่งดำเนินการ ปัจจัยดังกล่าวคือ 1)คุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาและบัณฑิตภายในประเทศ มีแนวโน้มที่จะมีความแตกต่างกันมากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียแก่สังคมโดยรวมของประเทศในระยะยาว 2)ความท้าทายของโลกาภิวัตน์ต่อการอุดมศึกษา ทั้งในประเด็นการบริการการศึกษาข้ามพรมแดน และการเคลื่อนย้ายนักศึกษาและบัณฑิต อันเป็นผลจากการรวมตัวของประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งทั้งสองประเด็นต้องการการรับประกันของคุณภาพการศึกษา 3)สถาบันอุดมศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความมั่นใจแก่สังคมว่าสามารถพัฒนาองค์ความรู้ และผลิตบัณฑิต คอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศให้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับสากล การพัฒนาภาคการผลิตจริงทั้งอุตสาหกรรมและบริการ การพัฒนาอาชีพ คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ระดับท้องถิ่นและชุมชน 4)สถาบันอุดมศึกษาจะต้องให้ข้อมูลสาธารณะ (public information) ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนักศึกษา ผู้จ้างงาน ผู้ปกครอง รัฐบาล และประชาชนทั่วไป 5)สังคมต้องการระบบอุดมศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วม (participation) มีความโปร่งใส (transparency) และมีความรับผิดชอบซึ่งตรวจสอบได้ (accountability) ตามหลักธรรมาภิบาล 6)พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน รวมถึงให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอก โดยการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 7)คณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ประกาศใช้มาตรฐาน การอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2549 เพื่อเป็นกลไกกำกับมาตรฐานระดับกระทรวง ระดับคณะกรรมการการอุดมศึกษา และระดับหน่วยงาน โดยทุกหน่วยงานระดับอุดมศึกษาจะได้ใช้เป็นกรอบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา 8)กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2551 เพื่อเป็นกลไกส่งเสริมและกำกับให้สถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาให้มีมาตรฐานตามประเภทหรือกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา 4 กลุ่ม 9)กระทรวง ศึกษาธิการได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2552 และคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้ประกาศแนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2552 เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานการอุดมศึกษาและเพื่อการประกันคุณภาพ ของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิ และสาขาวิชาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่ง จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน รวมถึงให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายนอก ในลักษณะของ

การประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ฉะนั้น การประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจึงอาจจำแนกได้เป็น 2 ส่วน คือ การประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ดังนี้

การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การควบคุมคุณภาพ การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาจากภายใน ที่จะทำให้ผู้บริหาร สภาสถาบัน และผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินงานของสถาบัน อุดมศึกษามีความมั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาสามารถดำเนินการตามพันธกิจได้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย และเป้าหมายที่กำหนด ประกอบด้วย การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ

การประกันคุณภาพภายนอก หมายถึง การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ของสถาบันการศึกษา โดยผู้ประเมินที่ได้รับมอบหมายจาก สมศ. เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นและเกิดการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามเอกลักษณ์ และจุดเน้นของสถาบันการศึกษา ประกอบด้วย การตรวจสอบคุณภาพที่ผ่านกระบวนการประกันคุณภาพภายใน การประเมินคุณภาพ และการให้การรับรอง

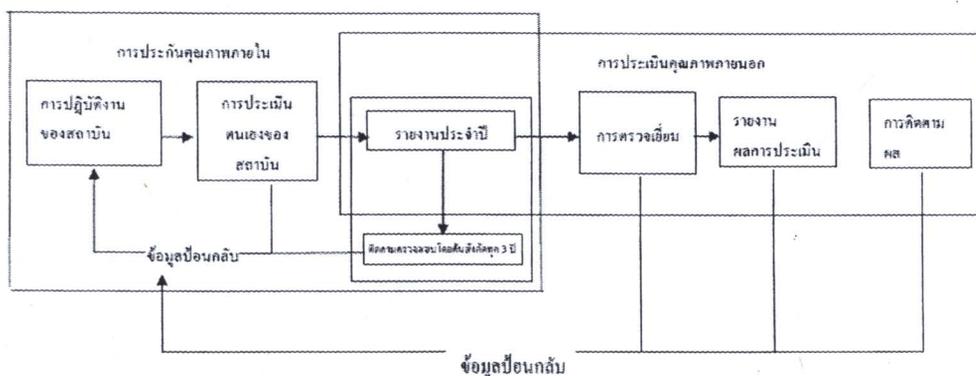
การประกันคุณภาพทั้ง 2 ส่วน สามารถสรุปเป็นองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพภายใน และการประกันคุณภาพภายนอก ดังนี้

การประกันคุณภาพภายใน	การประกันคุณภาพภายนอก
ผู้รับผิดชอบ : มหาวิทยาลัย/สถาบันอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)	ผู้รับผิดชอบ : สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือเรียกย่อว่า สมศ.
กระบวนการ : <ul style="list-style-type: none"> ● การควบคุมคุณภาพ ● การตรวจสอบคุณภาพ ● การประเมินคุณภาพ 	กระบวนการ : <ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจสอบคุณภาพ ● ประเมินคุณภาพ ● การให้การรับรอง

นอกจากองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ดังกล่าวแล้ว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 48 และมาตรา 49 ซึ่งกำหนดให้

สถานศึกษามีการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) นั้น จะเห็นได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาปกติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการควบคุมดูแลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มีการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ทำให้ระบบการประกันคุณภาพภายในจึงต้องดูแลทั้งปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิตหรือผลลัพธ์ (output/outcome) ในขณะที่การประเมินคุณภาพภายนอกเน้นการประเมินผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก

ดังนั้นความเชื่อมโยงระหว่างกันประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยได้เชื่อมโยงให้เห็นจากรูปที่ 1.1 ดังนี้



รูปที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

จากรูปที่ 1 จะเห็นว่า สถานศึกษาจำเป็นต้องทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นผลจากการประกันคุณภาพภายในหรือเรียกว่า รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) เพื่อนำเสนอ สภามหาวิทยาลัย หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน โดยเอกสารดังกล่าวจะเป็นเอกสารเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา การติดตามตรวจสอบของต้นสังกัดหรือสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา โดยสถานศึกษาต้องจัดส่ง SAR ภายใน 120 วัน นับจากวันสิ้นปีการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ดังนั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองที่มีความลุ่มลึก สะท้อนภาพที่แท้จริงของสถานศึกษาในทุกองค์ประกอบ

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่นได้กำหนดแนวทางการประกัน

คุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัย เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) การควบคุมคุณภาพการศึกษา กำหนดให้สาขา และฝ่ายจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษา แล้วดำเนินการไปสู่มาตรฐานที่กำหนด

2) การตรวจสอบ ทบทวนและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา กำหนดให้สาขา และฝ่ายมีการตรวจสอบ ประเมินตนเอง และรับการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัด แล้วรายงานผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อรับการประเมินภายนอก

3) การประเมิน และรับรองคุณภาพการศึกษา วิทยาลัยได้เตรียมการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อรับการประเมิน และรับรองคุณภาพ จากภายนอก (โดย สมศ.) ตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

3. กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2553)

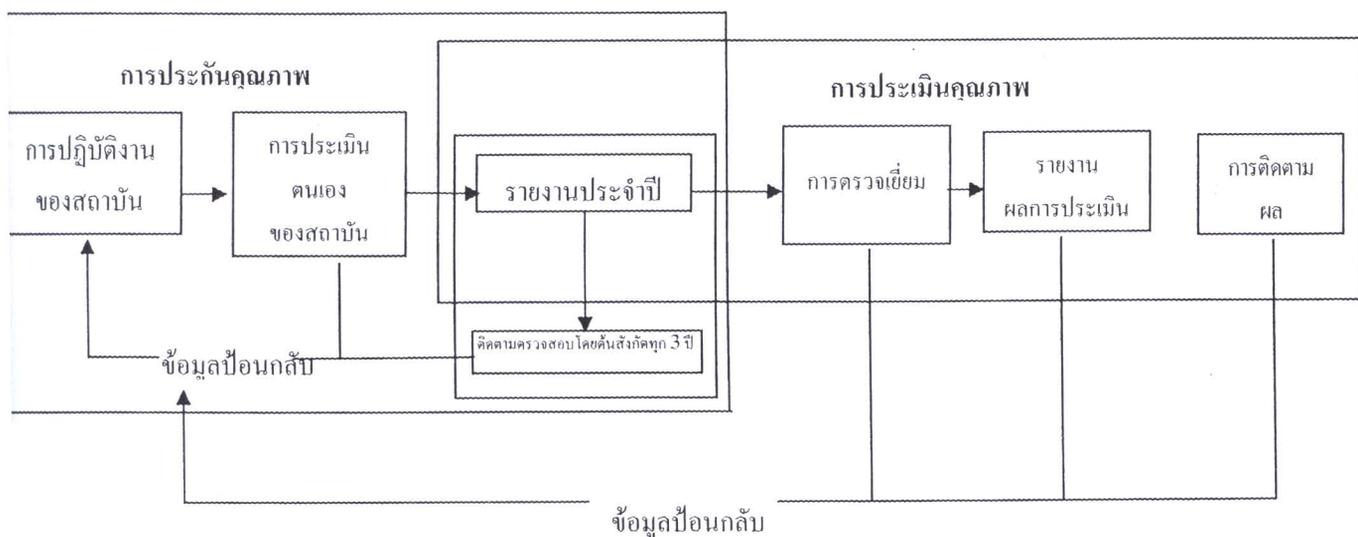
กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551-2565) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาอุดมศึกษาที่ไร้ทิศทาง ซ้ำซ้อน ขาดคุณภาพ และขาดประสิทธิภาพ โดยใช้กลไกการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นกลไกหลักในการดำเนินการ กล่าวคือ ให้มีการสร้างกลไกการประเมินคุณภาพสถาบันอุดมศึกษาตามพันธกิจของสถาบันในแต่ละกลุ่ม ซึ่งมีพื้นที่บริการและจุดเน้นระดับการศึกษาที่ต่างกัน รวมทั้งมีพันธกิจและบทบาทในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศต่างกันตามความหลากหลาย ทั้งการพัฒนาฐานราก สังคม เศรษฐกิจรวมถึงการกระจายอำนาจในระดับท้องถิ่น การขับเคลื่อนภาคการผลิตในชนบท ท้องถิ่นและระดับประเทศ จนถึงการแข่งขันในโลกาภิวัตน์ ซึ่งระบบอุดมศึกษาแต่ละกลุ่มเหล่านี้ จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอุดมศึกษา และส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างมีนัยสำคัญ อาทิ สามารถสร้างความเป็นเลิศได้ตามพันธกิจของตัวเอง สามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศดีขึ้น ส่งผลเชิงบวกต่อการผลิต พัฒนาและการทำงานของอาจารย์ สามารถปรับจำนวนของบัณฑิตในสาขาที่เป็นความต้องการของสังคม ลดการว่างงาน โดยที่สถาบันอุดมศึกษาในกลุ่มเหล่านี้มีกลไกร่วมกันในการประกันคุณภาพ เพื่อให้นักศึกษาสามารถต่อยอด ถ่ายโอนแลกเปลี่ยนกันได้ระหว่างกลุ่ม และในระยะยาวการประเมินคุณภาพควรนำไปสู่ระบบรับรองวิทยฐานะ (accreditation) ที่นักศึกษาและสาธารณะให้ความเชื่อถือ เป็นฐานและเงื่อนไขในการจัดสรรงบประมาณของรัฐ และการสนับสนุนจากภาคเอกชน รวมทั้งการโอนย้ายหน่วยกิต



4. การเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอก

ตามมาตรา 48 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่า ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่มาตรา 49 ของพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันระบุถึงการประเมินคุณภาพภายนอกไว้ว่า ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์การมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา”

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาปกติที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการควบคุมดูแลปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มี การตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้ระบบประกันคุณภาพภายในจึงต้องดูแลทั้งปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) และผลผลิตหรือผลลัพธ์ (output/outcome) ซึ่งต่างจากการประเมินคุณภาพภายนอกที่เน้นการประเมินผลการจัดการศึกษา ดังนั้น ความเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอกจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยได้เชื่อมโยงให้เห็นจากรูปที่ 2



รูปที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดฯ วิทย
วันที่... 03 ต.ค. 2555
เลขทะเบียน..... 248186
เลขเรียกหนังสือ.....

จากรูปที่ 1.2 จะเห็นว่า เมื่อสถาบันอุดมศึกษามีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในแล้ว จำเป็นต้องจัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งเป็นผลจากการประกันคุณภาพภายในหรือเรียกว่า รายงานการประเมินตนเอง (Self Assessment Report : SAR) เพื่อนำเสนอสภาสถาบัน หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เอกสารดังกล่าวจะเป็นเอกสารเชื่อมโยงระหว่างการประกันคุณภาพภายในของสถาบัน การติดตามตรวจสอบของต้นสังกัด และการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองที่มีความลุ่มลึก สะท้อนภาพที่แท้จริงของสถาบันในทุกองค์ประกอบคุณภาพ ([http:// www.onesqa.or.th](http://www.onesqa.or.th))

5. การประเมินคุณภาพภายในวิทยาลัยสังกัดกระทรวงสาธารณสุข (คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษา สถาบันพระบรมราชชนก, 2554)

ในระยะแรกการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกให้บรรลุวัตถุประสงค์ในหลักการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม สถาบันพระบรมราชชนกคำนึงถึงองค์ประกอบคุณภาพการศึกษา ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์คุณภาพ จึงได้มีการพัฒนาปรับปรุงตัวบ่งชี้และเกณฑ์การตัดสินมาเป็นลำดับ โดยอิงตามตัวบ่งชี้และเกณฑ์คุณภาพที่กำหนดโดยสถาบันพระบรมราชชนก สภาการพยาบาล และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และมีรูปแบบการประเมินเป็นการประเมินตามสภาพจริง พร้อมทั้งมีการตรวจสอบร่องรอย หลักฐาน ตามระบบการจัดเก็บฐานข้อมูลของวิทยาลัยที่ได้รับการประเมิน เพื่อเป็นการสนับสนุนให้วิทยาลัยได้พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในให้สอดคล้องกับระบบการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งนี้ลักษณะการประเมินคุณภาพเป็นแบบกัลยาณมิตร เที่ยงตรง โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเน้นการมีส่วนร่วมของผู้รับการประเมิน

สถาบันพระบรมราชชนกดำเนินการประเมินคุณภาพภายในโดยยึดแนวทางตามความมุ่งหมายหลักการ และแนวทางการประเมินคุณภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๖ มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ในมาตรา ๔๘ ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพ ภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ

เปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก และในมาตรา ๔๕ วรรคสองระบุว่า ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่ง อย่างน้อย ๑ ครั้งทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

การประเมินคุณภาพภายในวิทยาลัยสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในระยะแรก แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

- 1) วิทยาลัยประเมินตนเองเพื่อสะท้อนจุดแข็ง จุดอ่อนของการจัดการศึกษา
- 2) เครือข่ายวิทยาลัยภาค ประเมินวิทยาลัยแต่ละแห่งในภาค เพื่อยืนยันผลการประเมินตนเอง ของวิทยาลัยและผลักดันช่วยเหลือการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาของวิทยาลัยในเครือข่ายให้มีการพัฒนาไปพร้อมๆกัน

- 3) สถาบันพระบรมราชชนก ประเมินวิทยาลัยทุกแห่ง เพื่อยืนยันผลการประเมินตนเองของวิทยาลัย โดยประเมินตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของวิทยาลัย และสะท้อนคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการพัฒนาวิทยาลัย ของสถาบันพระบรมราชชนก โดยประเมินตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสถาบันพระบรมราชชนก

ในขณะนี้สถาบันพระบรมราชชนกอยู่ในช่วงปรับเปลี่ยนสถานะเป็นมหาวิทยาลัย วิทยาลัยต่างๆจำนวน 37 แห่ง ปรับเปลี่ยนสถานะเป็นคณะวิชา การประเมินคุณภาพภายในจึงต้องปรับเปลี่ยนไปด้วย สถาบันพระบรมราชชนกส่วนกลางที่เปรียบเสมือนสำนักงานอธิการบดี มีหน้าที่ควบคุม ติดตาม กำกับ ประเมินและพัฒนาซึ่งวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในใช้แนวปฏิบัติตามกฎกระทรวงศึกษาธิการที่กำหนดไว้ ดังนี้

- 1) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีหน่วยงานหรือคณะกรรมการที่รับผิดชอบการดำเนินการด้านการประกันคุณภาพขึ้น โดยมีหน้าที่พัฒนา บริหาร และติดตามการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตลอดจนประสานกับหน่วยงานภายนอก เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

- 2) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อใช้กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพภายใต้กรอบนโยบายและหลักการที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

- 3) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา

- 4) ให้คณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีระบบและกลไกควบคุม

คุณภาพขององค์ประกอบต่างๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิต ดังนี้ (1) หลักสูตรการศึกษาในสาขาวิชาต่างๆ (2) คณาจารย์และระบบการพัฒนาอาจารย์ (3) สื่อการศึกษาและเทคนิคการสอน (4) ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น (5) อุปกรณ์การศึกษา (6) สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้และบริการการศึกษา (7) การวัดผลการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษา (8) องค์ประกอบอื่นตามที่แต่ละสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเห็นสมควร ทั้งนี้ ให้แต่ละคณะวิชาและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจัดให้มีระบบการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามที่เห็นสมควร โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับคณะวิชาของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้นสถาบันพระบรมราชชนกในฐานะสถาบันอุดมศึกษา จึงมีหน้าที่ ดังนี้

- 1) พัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายใน (ตั้งแต่ระดับภาควิชาหรือกลุ่มวิชา คณะวิชา และสถาบัน โดยรวม)
- 2) ดำเนินการตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพภายใน ที่สถาบันและหน่วยงานต้นสังกัดได้พัฒนาขึ้น
- 3) จัดทำรายงานประจำปีซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน
- 4) ให้ข้อมูล เอกสาร หลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน และเตรียมความพร้อมอื่นๆ เพื่อการตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายนอก
- 5) ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของ สมศ. และหน่วยงานต้นสังกัด

6. การพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา (สถาบันพระบรมราชชนก, 2554)

มีวัตถุประสงค์ดังนี้

- 1) เพื่อตรวจสอบและประเมินการดำเนินงานของวิทยาลัยในภาพรวม ตามระบบคุณภาพและกลไกที่สถาบันนั้น ๆ กำหนดขึ้น โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามตัวบ่งชี้ในทุกองค์ประกอบคุณภาพว่าเป็นไปตามเกณฑ์และได้มาตรฐาน
- 2) เพื่อให้วิทยาลัยทราบสถานภาพของตนเองอันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการพัฒนาคุณภาพไปสู่เป้าหมาย (targets) และเป้าประสงค์ (goals) ที่ตั้งไว้ตามจุดเน้นของตนเอง และเป็นสากล
- 3) เพื่อให้วิทยาลัยทราบจุดแข็ง จุดที่ควรปรับปรุง ตลอดจนได้รับข้อเสนอแนะในการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมจุดแข็ง และพัฒนาจุดที่ควรปรับปรุงของสถาบันอย่างต่อเนื่อง
- 4) เพื่อให้ข้อมูลสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้มั่นใจว่า

วิทยาลัยสามารถสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามที่กำหนด

5) เพื่อให้สถาบันพระบรมราชชนกและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการอุดมศึกษาในแนวทางที่เหมาะสม

7. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้คุณภาพ

การจัดทำตัวบ่งชี้ เกณฑ์การตัดสิน สำหรับการประเมินคุณภาพภายในสถาบันพระบรมราชชนก ครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1) เพื่อพัฒนามาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษาของสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข
- 2) เพื่อพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข
- 3) เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาของคณะวิชา และสำนักงานส่วนกลางของสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

8. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ

1. ความหมายของเจตคติ

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงออกมาในทางบวก หรือทางลบ เช่น พอใจ ไม่พอใจ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ชอบหรือไม่ชอบต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกโน้มเอียงของจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ เรื่องใด เรื่องหนึ่ง หรือแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ เชิงนิมาน และเชิงนิเสธ

2. ลักษณะของเจตคติ

กฤษฎณา สักดิ์ศรี (2530 :185 – 188) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของเจตคติ สรุปได้ดังนี้

- 1.เจตคติเกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ของบุคคลที่ไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด
- 2.เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม สถานการณ์และเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
- 3.เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทั้งภายนอกและภายใน เราจะสังเกตได้ว่าบุคคลมีเจตคติในทางยอมรับหรือไม่ยอมรับ โดยสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกมา

4.เจตคติเป็นสิ่งซับซ้อน มีที่มาสลับซับซ้อน เพราะเจตคติขึ้นอยู่กับหลายประการ เช่น ประสบการณ์การรับรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็น อารมณ์ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ฉะนั้นจึงผันแปรได้

5.เจตคติเกิดจากการเลียนแบบ สามารถถ่ายทอดไปสู่บุคคลอื่นๆได้

6.ทิศทางของเจตคติ มี 2 ทิศทาง คือ สนับสนุนหรือต่อต้านและปริมาณของเจตคติมีตั้งแต่พอใจอย่างยิ่ง ปานกลาง จนถึงไม่พอใจอย่างยิ่ง เจตคติของบุคคลแต่ละคนจะมีความรุนแรงต่างกันไป

7.เจตคติอาจเกิดขึ้นมาจากความมีจิตสำนึก หรือจากจิตไร้สำนึกก็ได้

8.เจตคติมีลักษณะคงทนถาวรพอสมควร กว่าบุคคลจะมีเจตคติต่อสิ่งใดได้ต้องใช้เวลา นาน ใช้ความคิดลึกซึ้ง พิจารณาละเอียดรอบคอบแล้วจึงเกิดเจตคติต่อสิ่งนั้น เจตคติอาจเกิดเปลี่ยนแปลงได้ แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเปลี่ยนได้ในเวลาอันรวดเร็ว

9.บุคคลแต่ละบุคคลย่อมมีเจตคติต่อบุคคล สถานการณ์สิ่งเดียวกัน แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของบุคคลนั้น

3. องค์ประกอบของเจตคติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 34) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติไว้ดังนี้

1.องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญา หรือองค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive component) ได้แก่ ความคิดซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการวัด ความคิดนี้อาจอยู่ในรูปใดรูปหนึ่ง ที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับความคิดของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า

2.องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective component) เป็นส่วนประกอบในด้านอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งเป็นตัวเร้าความคิดอีกต่อหนึ่ง ถ้าบุคคลมีความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี ในขณะที่คิดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง แสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึกในด้านบวก หรือด้านลบตามลำดับต่อสิ่งนั้น

3.องค์ประกอบด้านปฏิบัติ หรือองค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral component) เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในทางปฏิบัติ ถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติหรือปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง

สรุปได้ว่า “เจตคติ” หมายถึง สิ่งที่อยู่ในจิตใจของบุคคล ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ อันเป็นผลเนื่องมาจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และเป็นตัวกระตุ้นให้คนแสดงพฤติกรรมหรือแนวโน้มที่จะสนองต่อสิ่งนั้น ๆ ไปในทิศใดทิศหนึ่ง ซึ่งเราไม่สามารถสังเกตหรือวัดได้โดยตรง แต่เราสามารถเข้าใจได้โดยดูจากพฤติกรรมของบุคคลว่าจะตอบสนองต่อสิ่งเร้าอย่างไร

องค์ประกอบขอเจตคติออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางพุทธิปัญญา (Cognitive Component) ได้แก่ความคิดที่เป็นองค์ประกอบที่มนุษย์ใช้ในการคิด ความคิดนี้เองอาจอยู่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งที่แตกต่างกัน เช่น เมื่อคนใดคนหนึ่งพูดถึงหรือนึกถึงรถยนต์ อาจนึกถึงรถยนต์ยี่ห้อ โตโยต้า ฮีซุซุหรือยี่ห้ออื่น ๆ

2. องค์ประกอบทางด้านท่าทีความรู้สึก (Affective Component) เป็นส่วนประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ซึ่งเป็นตัวเรา ความคิดอีกทีหนึ่ง บุคคลจะมีความรู้สึกดีหรือไม่ดีก็ได้เมื่อคิดถึงสิ่งหนึ่ง เช่น เมื่อคิดถึงรถยนต์อาจมีความรู้สึกที่ดีหรือด้านบวก หรืออาจมีความรู้สึกในด้านลบ

3. องค์ประกอบทางด้านปฏิบัติ (Behavioral Component) องค์ประกอบนี้เป็นองค์ประกอบที่มีแนวโน้มการปฏิบัติ ถ้ามีสิ่งเร้าที่เหมาะสมจะเกิดการปฏิบัติ หรือมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่า นิยามของคำว่า “ เจตคติ ” จะมีความหมายแตกต่างกันอยู่บ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์การให้นิยาม (Definite criteria) เกณฑ์ในการให้นิยามมีดังนี้ คือ

1. เจตคติไม่ได้เกิดขึ้นโดยกำเนิด แต่เกิดขึ้นจากประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละบุคคล
2. เจตคติมีการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้ามีการเปลี่ยนสถานการณ์ต่าง ๆ ของสิ่งเร้านั้น
3. ความคงที่ของเจตคติขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับวัตถุต่างๆ เจตคติก่อตัวขึ้น จากการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้แก่ บุคคล สิ่งของต่าง ๆ กลุ่ม ค่านิยม สถาบัน สารต่าง ๆ ทางสังคม หรือความคิดต่าง ๆ เป็นต้น

4. คุณลักษณะทางด้านความรู้สึก

5. เจตคติเกิดจากการแบ่งปริมาณของเรื่องต่าง ๆ ว่ามากหรือน้อย เช่น คนเราจะชอบคนๆ หนึ่งมากหรือน้อย ก็ต่อเมื่อเขาได้เปรียบเทียบแล้วว่าตัวเขามีความคล้ายคลึงกัน กับคน ๆ นั้นมากหรือน้อย

6. ใช้หลักการนำไปใช้ นิยามจะต่างกันเมื่อนิยามของคำว่า “เจตคติ” ต่อวัตถุและเจตคติต่อสังคม เป็นต้น

ลักษณะของเจตคติ มีดังนี้

1.เจตคติมีลักษณะเป็นสภาวะทางจิต มีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำมีผลให้บุคคลมีท่าทีในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าไปในทางใดทางหนึ่ง

2.เจตคติเป็นสิ่งที่ได้มาแต่กำเนิด แต่ได้มาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้อง

3. เจตคติของบุคคลไม่ว่าในเรื่องใด ๆ มีทิศทางไปได้ในทางบวกและทางลบ
4. เจตคติมีความหมายอ้างอิงถึงบุคคล หรือสิ่งของเสมอ คือเจตคติเกิดจากสิ่งที่มีต้นสามารถอ้างอิงได้
5. การวัดเจตคติ วัดจากลักษณะ 3 มิติ คือ
 - 5.1 มิติทางด้านทิศทาง ซึ่งวัดได้ในทางบวกหรือทางลบ
 - 5.2 มิติทางด้านปริมาณ ซึ่งวัดได้ในด้านความพอใจมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด
 - 5.3 มิติด้านความเข้ม ซึ่งได้แก่ความมั่นคงทางจิตใจที่มีต่อเจตคติใดมากน้อย

เพียงไร

6. เจตคติที่มีลักษณะมั่นคง ถาวร ยากแก่การที่จะเปลี่ยนแปลงได้ในทันทีทันใดแต่จะต้องอาศัยเวลาและกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงด้วย

นอกจากนี้ แสร้ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของเจตคติขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี่ คือ เพศ อายุ สติปัญญา สิ่งแวดล้อม ประสบการณ์เดิมของบุคคลอีกด้วย เจตคติของบุคคลอาจแสดงออกมาในรูปพฤติกรรมใน 2 ลักษณะ คือ

1. เจตคติเชิงนิยามหรือเชิงลบ (Positive)
2. เจตคติเชิงนิเสธหรือเชิงลบ (Negative)

การวัดเจตคติ

ในการวัดเจตคติมีเทคนิควิธีการหลายวิธีซึ่งแตกต่างกันออกไป วิธีการเหล่านี้ ได้แก่

1. การวัดเจตคติโดยใช้ช่วงปรากฏเท่ากัน (Equal apparing intervals) วิธีนี้สร้างขึ้นโดยเทอร์สโตน มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้ คือ ขั้นแรกต้องทำการสร้างข้อความที่แทนความรู้สึกของกลุ่มบุคคลให้ได้ข้อความมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อนำไปให้ตุลาการพิจารณาให้เห็นความเห็นต่อข้อความที่สร้างขึ้นมา โดยเรียงลำดับความเห็นด้วยมากที่สุดไปจนถึงไม่เห็นด้วยอย่างมากจำนวน 11 degree แล้วนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ซึ่งสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นี้ได้จากการให้ degree ข้อความต่าง ๆ ทั้งหมดจากตุลาการ

2. การวัดเจตคติโดยใช้วิธีการไลเคิร์ต (Likert method or summated ratings) วิธีการนี้สร้างขึ้นโดย Renis Likert โดยการสร้างข้อความ (attitude statements) ขึ้นหลาย ๆ ข้อความให้ครอบคลุมหัวข้อที่จะปรึกษา การตอบแบบสอบถามนี้จะมีให้เลือก 5 ข้อ คือ 1) เห็นด้วยอย่างมาก 2) เห็นด้วย 3) ไม่แน่ใจ 4) ไม่เห็นด้วย 5) ไม่เห็นด้วยอย่างมาก การให้คะแนนนั้นขึ้นอยู่กับชนิดของ

ข้อความว่าเป็นบวกหรือทางลบ การให้คะแนนอาจให้ตั้งแต่ 0 ถึง 4 หรือ จาก 1 ถึง 5 การตีความหมายของคะแนนไม่แตกต่างกัน

3. การวัดเจตคติโดยวิธีวิเคราะห์สเกล (Scalogram analysis) วิธีวิเคราะห์นี้เป็นการอธิบายถึงขบวนการในการประเมินผลกลุ่มของข้อความกลุ่มหนึ่ง ๆ ว่าเป็นไปตามข้อจำกัดหรือครบถ้วนตามลักษณะที่ถูกต้องในการสร้างสเกลโดยวิธีของ Guttman ตามความคิดของ Guttman เชื่อว่า ในสเกลสำหรับวัดเจตคตินั้นควรเลือกข้อความจำนวนเล็กน้อย (4-6 ข้อความ) โดยเลือกจากข้อความหลาย ๆ ข้อความซึ่งเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด

4. การวัดเจตคติโดยวิธีเทคนิคความหมายจำแนก (Semantic differential) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความคิดรวบยอด เป็นการศึกษาถึงความหมายของสิ่งต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของกลุ่มที่เราศึกษา โดยทั่วไปสเกลแบบเทคนิคความหมายจำแนกจะประกอบด้วยข้อให้เลือก 7 ข้อ ซึ่งจะทำให้กลุ่มบุคคลที่จะศึกษาประเมินค่าเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง สเกลนี้ให้ผู้ตอบประเมินค่ามากที่สุด เช่น ดี-เลว เล็ก-ใหญ่ ช้า-เร็ว เป็นต้น โดยการประเมินนั้นจะใช้คำศัพท์ซึ่งตรงกันข้ามดังตัวอย่างที่กล่าว และมีลำดับของความมากน้อยจากด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่งทั้งหมด 7 อันดับ

เจตคติและการปฏิบัติ

การปฏิบัติหรือพฤติกรรมที่แสดงออกที่สังเกตได้กับเจตคติต่างมีความสัมพันธ์กันและมีผลซึ่งกันและกัน เป็นที่เชื่อว่า เจตคติมีผลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมของคน และขณะเดียวกัน การแสดงออกหรือการปฏิบัติของบุคคลก็มีผลต่อเจตคติด้วย เราสามารถอ้างอิงหรือบอกได้ว่าบุคคลหนึ่งมีเจตคติต่อสิ่งใดอย่างไร ได้จากคำพูดของบุคคลที่พูดถึงสิ่งนั้น และจากสิ่งที่เขาพูดว่าเขาปฏิบัติต่อสิ่งนั้น แต่สิ่งที่เขาปฏิบัติจริง ๆ จะตรงกับสิ่งที่เขา รู้ เข้าใจ รู้สึกและคิดว่าจะปฏิบัติหรือไม่นั้น และยังเป็นปัญหาที่ต้องการคำตอบที่แน่ชัด ซึ่งปัญหานี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นปัญหาของความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติและการปฏิบัติ

จึงสรุปได้ว่า เจตคติเป็นความคิดหรือความเชื่อในรูปแบบเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งแต่ละบุคคลมีลักษณะไม่เหมือนกัน เปลี่ยนแปลงได้ เจตคติอย่างเดียวกัน อาจแสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน การวัดเจตคติจึงเป็นที่ค่อนข้างยากที่จะวัดให้ได้ความจริง การวัดเจตคติทำได้หลายวิธี แต่ละวิธีมีเทคนิควิธีวัด และใช้มาตราวัดแตกต่างกันออกไป การเขียนข้อความวัดเจตคติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากเรื่องหนึ่ง และมีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามวัดเจตคติ เพราะช่วยวัดเจตคติได้ใกล้เคียงความเป็นจริง

9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุภัทรา ไชยเทพา (2544) ได้วิจัย ความวิตกกังวล เจตคติ ความคาดหวัง และความเข้าใจต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของข้าราชการครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้าราชการครูมีความวิตกกังวลต่อการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับปานกลาง มีเจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับดี มีความคาดหวังต่อการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก และมีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการประกันคุณภาพการศึกษาตั้งแต่ร้อยละ 50 ขึ้นไปเป็นส่วนใหญ่ (2) ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 ปี – 10 ปี มีความวิตกกังวลต่อการประกันคุณภาพการศึกษา เจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ความคาดหวังต่อการประกันคุณภาพการศึกษา และความเข้าใจต่อการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างจากข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 ปี

สวลี ศิลพันธ์ (2546) ได้ศึกษาเจตคติ ความรู้ การปรับตัว และปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้าราชการครูมีเจตคติต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับดี มีการปรับตัวในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมาก มีปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และมีความรู้ในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระดับปานกลาง 2) ผู้บริหารมีเจตคติต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ดีกว่าครูปฏิบัติสอน การปรับตัวในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา และปัญหาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน 3) ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1 – 5 ปี มีการปรับตัวในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา มากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 6 – 15 ปี และ 16 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (2542) ได้วิจัยและพัฒนาระบบ การประเมินผลภายในของสถานศึกษา พบว่า บุคลากรมีความพร้อมในการประเมินผลภายในสถานศึกษากว่าคือ ร้อยละ 88 รับรู้เรื่องมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ แรงจูงใจในการประเมินผลภายในอยู่ในระดับปานกลาง ก่อนข้างสูง นอกจากนี้ยังพบว่า อาจารย์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเอกชนและสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีระดับเจตคติ และแรงจูงใจต่อการประเมินสูงกว่าสังกัดอื่นๆ สำหรับในด้านบุคลากรผลการวิจัยชี้ชัดว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทอย่างมากต่อการเริ่มทำการประเมินผลภายใน สถานศึกษานำร่องผู้บริหารจะเข้ามาวางแผนด้วยตัวเองและเป็นที่พักของบุคลากรได้

สุระพงศ์ ทองพันธ์ (2545) ได้ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยเป็นเรื่องที่จริงๆ แล้วมหาวิทยาลัย คณะวิชา ได้ดำเนินการอยู่แล้ว ตั้งแต่ก่อตั้งมหาวิทยาลัย คณะวิชาขึ้นเป็นครั้งแรก เพียงแต่ไม่ได้เรียกว่าเป็นการประกันคุณภาพการศึกษา ดังที่ใช้กันอยู่ในขณะนี้เท่านั้น ครั้นก้าวเข้ามาสู่ยุคปัจจุบันที่เรื่องนี้ได้กลายมาเป็นประเด็นสำคัญในกระบวนการและการปฏิรูปการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาก็คือ การสร้างและพัฒนาทั้งกระบวนการจัดการศึกษาและคุณภาพการศึกษา โดยมีการนำเสนอระบบและกลไกในการควบคุม การตรวจสอบ และการประเมินคุณภาพในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพ ตามตัวบ่งชี้คุณภาพที่กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชนให้มีความมั่นใจว่า สถาบันอุดมศึกษาจะสามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพได้ การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยจะประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริงได้ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร คณะทำงานการประกันคุณภาพการศึกษา และบุคลากรในหน่วยงาน บุคลากรเหล่านั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความจำเป็น ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา มีเจตคติที่ดี มีความตั้งใจ เสียสละที่จะดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ คือศึกษาความสัมพันธ์ของข้อมูลส่วนบุคคลกับเจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา และศึกษาความแตกต่างของเจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน ตามกรอบแนวคิดงานวิจัยด้านล่างนี้

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ตัวแปรอิสระ

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ประสบการณ์การทำงานในวิทยาลัย
- ตำแหน่ง
- หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน
- ระดับการศึกษา
- การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกัน

คุณภาพการศึกษาของวิทยาลัย

ตัวแปรตาม

เจตคติต่อการประกันคุณภาพการศึกษา

1. ด้านความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าความสำคัญและความจำเป็นของการประกันคุณภาพการศึกษา
2. ด้านกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา
3. ด้านการปฏิบัติตนต่อการประกันคุณภาพการศึกษา